

Kowalewski, Tadeusz

Apostolstwo świeckich w Kościele

Studia Teologiczne 14, 351-353

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kościółem zamieszkującym pośród swych synów i córek. Nie może być traktowana jedynie jako jednostka administracji kościelnej, lecz winna stanowić autentyczną wspólnotę, miejsce jedności wiernych z Chrystusem i między sobą²¹. Aby było to możliwe parafia winna stawać się wspólnotą wspólnot (rad, grup katechetycznych, biblijnych i modlitewnych, zespołów charytatywnych i społecznych, duszpasterstw środowiskowych i zawodowych)

Należy zaznaczyć, że pojecie, czy też obraz wspólnoty, chociaż jest bez wątpienia centralnym pojęciem Soborowej eklezjologii, to bywa również interpretowany w sposób sprzeczny z myślą soborową. Dała temu wyraz Kongregacja nauki wiary w liście sierowanym do biskupów Kościoła katolickiego *O niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია*. Zwraca się w nim uwagę na konieczność rozumienia pojęcia *communio* w jego związku z pojęciami Ludu Bożego i Ciała Mistycznego oraz na potrzebę ukazania relacji Kościoła rozumianego jako *communio* i Kościoła jako sakramentu. Wyraźnym wypaczeniem myśli soborowej jest takie rozumienie idei *communio*, które zawęża się do wymiaru poziomego, jak też takie wg którego Kościół powszechny byby pojmowany jako suma Kościołów lokalnych czy ich federacja.

Mimo to ten sam list stwierdza, że *pojęcie komuni (koinonia) bardzo dobrze wyraża głębię Misterium Kościoła i może odegrać kluczową rolę w odnowionej eklezjologii katolickiej²²*.

Kończąc chciałbym przytoczyć słowa Pawła VI zawarte w encyklice *Ecclesiam suam* z 1964 r. a więc napisane jeszcze podczas trwania Soboru: *Jesteśmy przekonani że obowiązkiem Kościoła w chwili obecnej jest dążyć do nabycia jaśniejszej i pełniejszej świadomości tego, czym on sam jest i czym jest skarbiec prawdy, którego dziedzicem i strażnikiem jest on na tym świecie ustanowiony. Zanim podejmie się badań jakichkolwiek zagadnień szczegółowych, zanim zacznie się zastanawiać nad swą postawą wobec otaczającego go świata, Kościół powinien najpierw zastanowić się nad samym sobą, by w ten sposób lepiej rozeznać zamiary Boże co do siebie, nabrać więcej światła, nowych sił i obfitszej radości do spełniania swej misji²³*.

Słowa te nie tracą nic ze swej aktualności. Szczególnie w rzeczywistości Kościoła w Polsce wydaje się szczególnie naglące wezwanie do pogłębienia samoświadomości Kościoła i to nie tylko poprzez naukowe opracowania. Chodzi szczególnie by ta pogłębiona świadomość stawała się udziałem całej wspólnoty Kościoła; aby to pogłębione rozumienie kształtowało rzeczywistość wspólnoty w wymiarze życia Kościoła.

Tadeusz Kowalewski

APOSTOLSTWO ŚWIECKICH W KOŚCIELE

Stefan Świerżawski, uczestnik Soboru Watykańskiego II w wywiadzie udzielonym „Słowo - Dziennik Katolicki” (28.12.1992) określił Sobór jako wydarzenie, które *jest największym wydarzeniem naszej epoki. I to nie tylko w dziejach*

²¹ por. *Christifideles laici* 26-27.

²² Kongregacja Nauki Wiary, List biskupów Kościoła katolickiego *O niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია*, n. 1.

²³ Paweł VI, *Ecclesiam suam*, n. 18.

Kościola, ale i w dziejach ludzkości. Był to sobór, w którym Kościół chciał sam siebie określić. Dokonał on wielkiej zmiany w mentalności wielu ludzi. Według słów powyższego naukowca *Sobór był zamknięciem epoki konstantyńskiej, epoki w której Kościół musiał na swoich plecach dźwigać ciężar państwowości.* Wówczas papież Paweł VI dokonał symbolicznego gestu zdejmując Tiarę i przekazując środki z niej pozyskane na rzecz ubogich, przyjmując mitrę biskupią. Jan Paweł II w książce *Przekroczyć próg nadziei* stwierdził, że *trudno powiedzieć o soborze Watykańskim II coś nowego. Równocześnie zachodzi potrzeba odwoływania się do niego, ponieważ Sobór ten stał się zadaniem i wyzwaniem dla Kościoła i świata.* W kontekście tej wypowiedzi nauczanie soborowego apostołstwa nie jest przywilejem tylko pewnych grup ludzi w Kościele czy poszczególnych osób, ale przejawem całego życia wspólnotowego Kościoła. Apostołstwo świeckich nie powstaje z mandatu hierarchii kościelnej, z doraźnych potrzeb, lecz istnieje na mocy wewnętrznego i nadprzyrodzonego powołania zainicjowanego chrztem świętym. Jest ono częścią powołania chrześcijańskiego jako takiego. Podstawą tej apostołskiej działalności jest powszechne kapłaństwo wiernych. Pełnoprawność świeckich jako podmiotów duszpasterstwa można rozpatrywać w aspekcie teologicznym (teologia laikatu) i w aspekcie socjologicznym (socjologia apostołstwa świeckich). Rozważania socjologiczne uzupełniają chryzologiczny, soteriologiczny, eklezjologiczny i antropologiczny punkt widzenia na problemy apostołstwa świeckich. Nie jest to pełne i wyczerpujące wyjaśnienie roli świeckich w Kościele gdyż wymagało to innej formuły, jak np. systematyczne wykłady. Jest to tylko próba naszkicowania problemu.

Sobór Watykański II otworzył w sposób niezaprzeczalny Kościół na apostołstwo świeckich. Wspólnota Kościoła, która jest w pełni realizowana przy współuczestnictwie i współpracy wszystkich jego członków, leży u podstaw dokumentów soborowych, zwłaszcza Konstytucji Dogmatycznej o Kościele i Dekretu o Apostołstwie Świeckich (KK 28, KK 30). Świeccy przez wiarę i sakrament chrztu stają się uczestnikami funkcji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa oraz mają swój udział w posłannictwie całego ludu Bożego w Kościele i w świecie (DA 2). Kościół hierarchiczny potrzebuje dopełnienia swoich zadań przez ludzi świeckich. Ich udział jest szczególny i bezwzględnie konieczny (DK 10); *świeccy, jako uczestnicy urzędu Chrystusa Kapłana, Proroka i Króla, mają swój czynny udział w życiu i działalności Kościoła. We wspólnotach kościelnych działalność ich jest do tego stopnia konieczna, że bez nich apostołstwo samych pasterzy nie może zwykle być w pełni skuteczne...*

Janusz Mariański w swoim artykule zawartym w książce *Dwudziestolecie Soboru Watykańskiego II - recepcje, doświadczenia, perspektywy* (s. 97). Uważa, że *świeccy ciągle jeszcze są traktowani w Kościele jako obywatele „drugiej klasy”, którzy coś uzupełniają, dodają lub usprawniają. Tylko w szczególnych okolicznościach można im powierzyć zadania w służbie Kościoła, zwłaszcza wtedy, gdy sami duchowni lub gdy skuteczność ich wykonania nie może być zagwarantowana bez udziału świeckich.* Te słowa wypowiedziane przez księdza profesora po 10-ciu latach niewiele straciły na aktualności.

Dokumenty soborowe Kościoła bardziej podkreślały obowiązek apostołstwa świeckich niż określały ich kompetencje (KDK 43). Miejscem działania świeckich jest płaszczyzna spraw świeckich w zakresie chrześcijańskiej odnowy doczesnego życia: *zadaniem ludzi świeckich z tytułu właściwego im powołania jest szukać*

Królestwa Bożego zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej (KK 31). Natomiast w Dekrecie o posłudze i życiu kapłanów (DK 9) czytamy: *niech z zaufaniem powierzają świeckim zadania w służbie Kościoła, zostawiając im swobodę i pole działania, owszem, odpowiednio zachęcając ich, by przystępowali do pracy także z własnej inicjatywy.*

Świeccy nie są już traktowani jako bezwolni odbiorcy i wykonawcy planów i przedsięwzięć hierarchii lecz jako myślący współpracownicy i współtwórcy. To działanie ma wypływać z powołania chrześcijańskiego i nigdy nie może go zabraknąć w Kościele (DA 1). Jest ono uczestnictwem w Królewskiej władzy Chrystusa przez zaparcie się siebie, pokonywanie grzechu w sobie, służeniu Chrystusowi, rozszerzanie Królestwa Chrystusowego (KK 35). Pole apostołstwa świeckich w Kościele następuje poprzez Słowo Boże, katechizację, pomoc w duszpasterstwie, w administracji dóbr (DA 10). Na gruncie rodziny ma to się odbywać słowem, przykładem i czynem na różne sposoby (KK 35; 41; DA 11). Wśród młodzieży również ludzie młodzi wśród rówieśników winni sprawować właściwe i bezpośrednie apostołstwo (DA 12). Rola świeckich nie jest uzupełniająca lub usprawniająca działalność duchownych, ale jest zwyczajnym zadaniem apostołskim, jest jedną ze służb w Kościele.

Problematyka laikatu znalazła swoje miejsce w pracach II Nadzwyczajnego Synodu Biskupów w 1987 roku. Dotyczył on stanu liczebnego, który w perspektywie nakazu misyjnego *idźcie i nauczajcie wszystkie narody* (Mt 28,19) stanowi o racji bytu Kościoła.

Z II Soborem Watykańskim związany jest dynamiczny rozwój ruchów i stowarzyszeń w Kościele katolickim na świecie. Powstały wtedy lub odrodziły się różnorodne ruchy, stowarzyszenia, grupy, wspólnoty, często bardzo dynamiczne w prowadzeniu ewangelizacji i apostołstwa. Pierwszym zwiastunem po II Soborze Watykańskim w Polsce był ruch oazowy (Ruch Światło-Życie, zainicjowany i prowadzony przez ks. Franciszka Blachnickiego). W latach 70-tych pojawiły się ruchy wywodzące się z posoborowych dróg odnowy Kościoła, takich jak Odnowa w Duchu Świętym i Droga Neokatechumenalna. W latach 80/90 nastąpiła eksplozja ruchów i stowarzyszeń katolickich. Na początku lat 80-tych było ich około 20-tu do ponad 180-ciu w 1994, w roku I Ogólnopolskiego Kongresu Ruchów Katolickich. Nie wliczono w tę liczbę mniejszych grup, wspólnot, fundacji, które rozwijają się przy parafiach i są częstokroć w skali diecezji. W czerwcu 1990 roku zawiązała się Rada Ruchów Katolickich skupiająca kilkudziesięciu liderów katolickich reprezentujących ruchy i organizacje katolickie. Potem powstały inne federacje (OPOKA - Ogólnopolskie Prozumienie Organizacji Katolickich), Konferencja Stowarzyszeń Katolickich, Polska Federacja Stowarzyszeń Rodzin Katolickich i inne.

Ostatnio w niektórych diecezjach powstają załączki Akeji Katolickiej, która nie posiada jeszcze jednej wspólnej koncepcji dla wszystkich.

30 grudnia 1988 roku Jan Paweł II wydał posynodalną adhortację apostołską *Christifideles Laici* - o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie 20 lat po Soborze Watykańskim II, która ukazuje godność katolików świeckich w Kościele-Misterium, uczestnictwo świeckich w życiu Kościoła-Wspólnoty, współodpowiedzialność świeckich w Kościele-Misji, formacje katolików świeckich i różnorodność powołań. Jest to ostatni i bardzo ważny dokument Stolicy Apostolskiej dotyczący świeckich wymagający dogłębnej lektury każdego.